

งานแกะสลักไม้

● นำเสนอเมื่อ 26 พ.ค. 2551

การแกะสลักไม้ ถือว่าเป็นงานศิลปกรรมที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์ ดึกดำบรรพ์ รู้จักใช้เครื่องมือตัดหินขุดเจาะและถากไม้ให้มีรูปทรงตามที่ต้องการ ทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม ในยุคเหล็ก คือประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตศักราช เป็นยุคที่มนุษย์รู้จัก การแยกโลหะจากแร่และนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้นานาชนิด รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักด้วย งานแกะสลักก็ได้เริ่มต้นและมีการพัฒนาต่อมา จนถึงปัจจุบันและทำกันไปทั่วโลก

สำหรับการแกะสลักไม้ในประเทศไทยนั้นแต่เดิมส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้นได้แก่งานแกะสลักไม้ประกอบโบสถ์ วิหาร ศาลา วัด หอพระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎก พระเจดีย์ ฯลฯ ซึ่งมีการสรรค์สร้างอย่างสวยงามและปราณีตบรรจงปรากฏอยู่ทุกยุคทุกสมัย ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทยมีช่างแกะสลักที่มีฝีมือได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้น มาเป็นจำนวนมาก

ศิลปะไม้แกะสลักของล้านนา เป็นงานศิลปที่เก่าแก่ มีเอกลักษณ์และมีคุณค่า ควรแก่การภาคภูมิใจสำหรับชาวล้านนาเอง ด้วยเหตุที่ในท้องถิ่นมีไม้สักอุดมสมบูรณ์สามารถนำมาใช้ในการแกะสลักได้สะดวก งานแกะสลัก จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี การทำมาหากิน ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวล้านนา ที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ทุ่งนา ป่าไม้ ซึ่งจะพบเห็นกันได้ทั่วไปในปัจจุบันในสถานที่สำคัญทางศาสนา บ้านเรือนที่อยู่อาศัยหรือเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ประเภทของงานแกะสลักไม้

การแกะสลักไม้สามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1. การแกะสลักรูปลายเส้น เป็นการเจาะร่องตามลวดลายของเส้นให้มีความหนักเบาเท่ากันตลอดทั้งแผ่น มักใช้ในการแกะแม่พิมพ์ไม้

2. การแกะสลักรูปหุ่นต่ำ เป็นการแกะสลักภาพให้หุ่นสูงขึ้นจากแผ่นพื้นของไม้เพียงเล็กน้อยไม่แบนราบเหมือนภาพลายเส้นใช้แกะสลักลวดลายทั่วไป ส่วนมากเป็นลวดลายประกอบอาคารสถาปัตยกรรมต่างๆ โบสถ์ วิหาร เครื่องเรือน หรือประกอบรูปแบบลอยตัว

3. การแกะสลักรูปหุ่นสูง เป็นการแกะสลักภาพให้หุ่นสูงขึ้นมากเกือบเต็มตัวมีความละเอียดของรูปมากกว่าแบบหุ่นต่ำ ใช้แกะลวดลายประกอบงานทั่วไป เหมือนรูปหุ่นต่ำ

4. การแกะสลักรูปลอยตัว เป็นการแกะสลักไม้ที่มองเห็นได้รอบด้าน มักแกะเป็นพระพุทธรูป รูปคน สัตว์ หรือรูปตามคตินิยม ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลัก

ไม้ ไม้ที่นิยมนำมาใช้ในงานแกะสลัก ได้แก่ ไม้สัก เป็นไม้ที่ไม่แข็งเกินไป มีลายไม้สวยงามสามารถแกะลายต่างๆได้ง่าย หดตัวน้อย ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศและปลอดภัยจากปลวกมอดและแมลง ไม้ที่นิยมรองลงมาคือ ไม้โมก ไม้สน ที่สำคัญคือ ไม้ที่นำมาทำการแกะสลักจะต้องไม่มีตำหนิ เพราะจะทำให้งานชิ้นนั้นขาดความสวยงาม

ค้อนไม้ เป็นค้อนที่มีลักษณะคล้ายตะลุมพุกเล็กๆ ทำจากไม้เนื้อแข็งเช่น ไม้แดง ไม้ชิงชัน ค้อนไม้จะเบา และไม่กินแรงเวลาใช้งานและช่วยรักษาตำลึงให้ใช้งานได้นานอีกด้วย

สิ่ว เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการแกะสลักมีหลายชนิดได้แก่ สิ่วซุด สิ่วฉาก สิ่วขมวด

สิ่วเล็บมือ สิ่วทำ จากเหล็กกล้าที่แข็งและเหนียว ที่สำคัญคือจะต้องลับให้คมอยู่เสมอ

มีด เป็นมีดเล็กๆ ปลายแหลม ใช้แกะลายเล็กๆ หรือแกะร่อง

เลื่อย ใช้ในการเลื่อยไม้ส่วนที่ไม่ต้องการออกไป เพื่อขึ้นรูป

หรือขึ้นโครงของงาน

บุงหรือตะไบ ใช้ตกแต่งชิ้นงานในขั้นตอนหลังจากแกะสลักแล้ว

กระดาษทราย ใช้ขัดตกแต่งชิ้นงานหลังจากแกะสลักแล้ว

กบไสไม้

ใช้ไสไม้ให้เรียบก่อนลงมือแกะหรือตกแต่งอื่นๆภายหลัง

สว่าน ใช้เจาะรูไม้เพื่อแกะหรือฉลุไม้

แท่นยึดหรือปากกาค้ำไม้ ใช้ยึดจับไม้

เครื่องมือประกอบอื่นๆ ได้แก่ ไม้บรรทัด ดินสอ

กระดาษลอกลาย กระดาษแข็งทำแบบ

วัสดุตกแต่ง ได้แก่ ดินสอพอง แล็กเกอร์ แชลแล็ก น้ำมันลินสีด

ทินเนอร์ หรือสีทาไม้

ขั้นตอนการแกะสลักไม้

1. เตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆให้พร้อม

2. ออกแบบลวดลายลงบนกระดาษแข็งเพื่อใช้เป็นแบบทาบ

3. ใช้แบบทาบแล้วลอกลายลงบนแผ่นไม้

4. ใช้เลื่อยเลื่อยไม้ส่วนที่ไม่ต้องการออกเสียก่อนเพื่อเป็นการ

ขึ้นรูปหรือโครงลาย

5. ใช้สิ่วขนาดใหญ่สกัดลวดลาย เป็นการคัดลายให้ทราบว่า

ส่วนใดเป็นลาย ส่วนใดเป็นพื้น

6. ทำการขุดพื้น โดยขุดเพียงตื้นๆก่อนแล้วตรวจสอบความถูกต้อง

แล้วจึงลงมือขุดพื้นให้ลึกตามความต้องการ

7. แกะตัวลายหรือโกลนลายด้วยการใช้สิ่วฉกปาดตัวลายโดยให้ตั้งฉากด้านหนึ่ง

เอียงด้านหนึ่ง เป็นการคัดลายให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น

8. เก็บรายละเอียดของลวดลายให้เรียบร้อย สมบูรณ์ ด้วยสีวแบบต่างๆเช่น
สีวเล็บมือ สีวขมวด

9. ขัดกระดาษทรายและทาดินสอพองเพื่ออุดร่องเนื้อไม้

10.ทาน้ำมันเคลือบเนื้อไม้ หรือทาน้ำมันชักเงา หรือย้อมสีไม้ หรือทาสีทับ
หรือลงรักปิดทอง ตามชนิดของงาน

